

NOVICA

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v sredo 19. decembra 1855.

List 101.

Ali bo nova zastavna dnarnica (Hypothekenbank) kmetovavcem kaj pomagala?

Pomanjkanje dnarja dan današnji stiska kmetijstvo skor še bolj kakor obertnike in rokodelce. Mnoge okoljšine so vzrok, da kmetovavec potrebuje dnarja, pa ga teško dobi, čeravno ponuja svoje posestvo za vtabuliranje dolgá, in zakaj ga teško dobi? — enkrat zato, ker po postavi se od zastavnih (hipotekarnih) posojil ne smé več činža terjati, kakor 4 od sto; po 4 za sto pa sedaj malokdo rad dnar posojuje, — drugič pa tudi zato ne, ker se vsak boji tiste dolge poti, po kateri se, če dolžnik ne plača, dolgovi sterjujejo. V tacih okoljšinah je tedaj res težavno za kmetovavca, dnarja za pošten činž na pósodo dobiti.

Nova zastavna dnarnica, ki jo je bistrourni minister Bruk ne davnej na noge spravil, obéta pomoč kmetijstvu. Ta dnarnica pa ni cesarska dnarnica, ampak je oddelk tiste banke na Dunaji, ktero so pred veliko leti osnovali bogati možje na akcije in se národna ali ljudska banka (Nationalbank) imenuje. Škoda, da ta dnarnica ni še naznanila na drobno, kako se bo védla in ravnala, in da dosihmal le samo to vémo, kar je oklicano v ministerskem razglasu od 21. oktobra, v katerem so le poglavitne pravila izgovorjene, pod katerimi je ta naprava cesarsko dovoljenje prejela. V teh pravilih je določeno, da nje glavni kapital je ustanovljen na 35 milijonov gold., in da ta kapital se bo vkupaj spravil z 50.000 akcijami ali delnicami po 200 gold., vendar ima ta dnarnica pravico, za 5krat več zastavnic, tedaj za 175 milijonov, izdati. Po izgledu nemških posojilnic in tudi gališke posojilnice ona ne bo posojevala gotovega dnarja, ampak le zastavne liste (zastavnice), ktere bo dala tistemu, kateri ji za-nje dolžno pismo dá, in te zastavne liste, ki bojo kakor dnar, bo imel potem on spečati naprej. Ona pa je porok za tistega, ki ima tako zastavnico v rokah, za odrajtvalo činža in poplačanje dolga. Sliši se, da bo na kmetije dve tretjini (dva driteljca), na hiše pa polovico vrednosti dajala, ktero vrednost pa bo po svoji tarifi cenila, ktere dosihmal še ni na znanje dala. Tudi na zadolžene posestva bo posojevala, če se bo v gruntih bukvah njenemu posojilu prva stopnja prepustila. Posojila se dolžnikom ne bojo odpovedovale (nicht gekündigt), vendar imajo vsako leto kak donesek za poplačanje dolgá odrajtati. Z zanikernimi dolžniki bo pa oestro ravnala, zato so ji od cesarja podeljene vse tiste predpravice, ktere enaka zastavna naprava v Galiciji vživa.

Ako vse to prevdarimo, je očitno, da bo ta naprava velika pomoč kmetovavcem. Oni bojo v stanu brez velike težave dnarja na pósodo dobiti, da zadostijo silnemu upniku, ki jim žuga jih na kant djati, — da zamorejo pri polji ali kodar bodi kaj zboljšati, — deleže erbom izplačati itd. Ker se jim ne bo bati, da bi se jim njih dolg mahoma odpovedal (aufkündigen), bojo marsikaj lože poravnali in zboljšali pri svojem gruntu.

Znabiti, da bo kdo rekel, da je to nevarno, ako se bo dnar tako lahko na pósodo dobival, ker to bi utegnilo delati slabe gospodarje. Al temu se bo s tem v okom hodilo, da posojila ne bojo presegale neke meje, čez ktere se ne bojo dajale, in potem se bojo, kakor smo že gori rekli, zanikerni dolžniki oestro deržali.

Napačno pa bi bilo, ako bi teh dobrot, ki jih bo delila ta nova naprava kmetijstvu, zamogli le veliki posestniki deležni biti, kakor je pri mnogih nemških enakih napravah navada. Tega se pa pri naši zastavni dnarnici ni bati, ker se sliši, da so za posojilo namenjeni listi noter do 100 gold. narejeni, tedaj se bo tudi skerbelo za manj in malo premožne kmete.

Naj bi se ta naprava pač kmalo začela in naj bi bila potrebšnam kmetijstva koristna!

Gospodarske skušnje.

Da se pri svečavi olja prihrani.

Tudi olje je drago. Da se ga pri svečavi prihrani, priporoča neki časnikar „Magdeb. Corr.“ bolji kup svečavo iz olja, solí in vode takole napravljati:

Solí se raztopí v topli vodi toliko, da je voda prav nasitena solí; — ti slani vodi se prilije 3krat toliko olja, in vse skup se potem tako dolgo v kaki steklenici (flaški) pretresa, da je zmes bela kot mleko. Tako osoljeno olje gori na pol bolj počasi kakor samo olje. (Vrednik „Novic“ je skusil to in zamore reči, da je resnično, le da sol shlajene zmesi se na dno vseda.)

Obertnijske skušnje.

Vot za železje.

Naj se vzame in zmeša prav dobro 1 funt železnih opiljkov, 4 lote salmijaka in 2 lota očiščenega žvepla. Ko je treba kako železno stvar votati, naj se vzame te mešanice 1 del in 20 delov železnih opiljkov, naj se to prav dobro vriblje ter namoči z vodo, kateri se je prej dodal osmi del kisa (jesiha), tako da bo zmes kot kaša gosta in ž njo se zamažejo špranje in razpoke. Prav terpežen je ta vot.

Vot za lesovino.

Naj se vzame gumilak v ploščah (Schellack), pa se raztopí v malo vinskega cveta (špirita) tako, da raztoplina je precej gosta. Ko hočemo dve leseni plošči vkup votati, ju namažemo s to raztoplino, denemo vmes kosček tanke svilovine ali pajčolana, ter stisnemo ju potem prav močno vkup.